

EUSKARA IRAKASKUNTZAN AZKEN 23 URTEOTAN DONEZTEBE ETA MALERREKAN

Doneztebe, 1998-IX-25

*Maria Jesus Perurena Santesteban,
Doneztebeko DBH Institutuko irakasle
eta udal zinegotzia*

Andres Iñigo 1923az mintzatu zaigu, eta ordurarteko denboraz.

Garai hartako komunikabideetan agertzen zen euskararen atzerakadaren kezka, horixe izan zelarik 23ko Euskalegunak Donezteben ospatzearen arrazoa edo arrazoi bat behinik bebin.

Nik azken 23 urteok hartu behar ditut kontuan, hau da, "Donezteben irakaskuntza euskaraz hasi zen urtetik gaur arte".

Hala ere, hor gelditzen da 50 urte pasatako tartea.

Zer gertatu ote zen deboran horretan?

Tarte horretan izan zen nire eskolatzea, eta badauzkat zenbait oroitzapen nire buruan. 23a bitartean atzerakadaren kezka baldin bazegoen, hortik aintzina ez zen egoera hobetu.

Euskara, etxe xokoan funtzionatzeko baliagarria zen zerbait zen; handik kanpo ez zeukan inolako prestigio sozialik: Belateraino joateko bakarrik balio du, erratan zen.

Guzti hau horrela izanik...

1975. urtean Doneztebeko kontzentrazioak urte bat zeraman martxan, eta eskolarik gabe gelditu ziren inguruko zenbait herritako umetxoak kontuan hartuz, Nafarroako Diputazioak, Escuela de Temporada bilingüe bat ideki zuen, aipatu ditudan herri horietako 4 eta 5 urtetako neska-mutikoak ere eskolatuak izan zitezten.

Eta nik izan nuen gela horretako 1. irakaslea izateko zortea eta, ez hori bakarrik, euskal adarra hartu zuen lehendabiziko promozioarekin (25en bat) egin bainuen ia-ia OHO osoa, 3. mailatik 8.era horren ondotik OHOn zuzendari bezala eman nituen 3 urtek eta azkeneko 3 urteotan DBHko zuzendari izateak aukera ezin hobea eman dit euskeraren ibilpidearen lekuko hurbila izateko 23

urteotan, eta hori ikuspegi desberdinetatik: irakasle bezala, zuzendari bezala eta guraso bezala ere bai, nere seme gaztena bigarren promozioikidea izan baitzen.

Gela elebidun horren hasiera kontatuko dut:

Zenbait urte lehenagotik Donezteben bazen eskolaurrea (erderaz), eta kurtsu hartan, 75ean 4 eta 5 urtetako 53 haur zeuden matrikulaturik.

Irekitzeko zegoen gela elebidun hartarako, berriz, 28 haur zeuden guztira eskolak itxi zituzten herrien artean.

Bi eskolurreko gela haien arteko matrikulen desoreka haundia zen, eta kontzentrazioko zuzendariak nolabaiteko oreka aurkitu nahian. Doneztebeko gurasoak deitu zituen eskaera konkretu bat egiteko, eta hauxe izan zen: Hamar haur euskaldun eskatzen zituen gela elebidunera pasatzeko.

Hamar baino gehiago ziren guraso euskaldunak eta etxean euskaraz egiten zuten haurrak urte hartan hasten zirenean artean, baina bat bakarra izan zen pasatzeko borondatea agertu zuena.

Erantzun honen arrazoiak bazeuden, nire ustez ZEIN?

Ba, bertze batzuren artean...

— Lehen erran bezala. Euskarak ez zeukan inolako prestigio sozialik (erdaraz egitea zen dizdira ematen zuena...).

— Donezteben ez zegoen euskaraz eskolatzearen esperientziarik.

— Guraso batek baino gehiagok edo hurbilekoren batek esperientzi txar aunitz bizi izanak zituzten euskaraz erdaraz baino gehiago zekitelako, eta ez zuten horrelakorik nahi heren seme-alabendako.

Erran beharrik ez derrigorrez pasatzea izan zutela, ez baitzaiteken lanik egin bertzela 53ko taldearekin.

Horrelakoxea izan zen euskarazko irakaskuntzaren hasiera Doneztebe eta Malerrekan.

Hiru kurtsoz gela horrek bakarrik funtzionatu zuen eta oraintxe hogeitau urte, 78/79an jarri zen martxan OHoko 1. maila (bitartean 2 promoziotako haurrak erderazko EGBra pasatu ziren).

Eta geroztik euskaraz eskolatutako 10 promozio atera dira! (Hezkuntza Sistemaren aldaketaren ondorioz 2 urtetan ez baita talderik irten):

Urteak pasahala, gela bakar hori progresiboki haunditzen joan zen, gela bat izatetik bi izatera pasatuz eta azkeneko 5 urteak hartzen baditugu erreferentzi bezala. Donezteben matrikulatutako 129 haurretatik 123 euskaraz izan dira eta 6 erdaraz.

Aurtengo ikasturtea hartuz amaieratzat, erran behar da matrikula osoa, 1 ezik, euskaraz, egin dela Haur Eskolan: zehazki, 23 etatik 22.

Doneztebeko Eskolan 3 urterekin matrikulatzerakoan egiten dute ereduaren aukera eta eskolatze prozesu osoa kontutan hartuz, kontatuak dira hizkuntza aldaketa eskatzen dutenak.

Denok badakigu gauzak ez direla hain ximpleak izaten, tartean aunitz oztopo gainditu behar izan dira eta zenbait egoera ilun eta lainotsu samarrak jasan ere bai.

Gaur Doneztebeko eskolak batera hartuz, hau da, Haur, Lehen eta Bigarren Hezkuntza, 466ko matrikulatik, 413 Euskal ereduaren daude eta 53 gaztelera ereduaren.

Parean jartzen haditugu 23 urte hauetako 1.a eta azkena ikus dezakegu piramidearen itzilipurdia:

— 75.ean ia 600 haurretatik 4 eta 5 urtetako 40 inguru zeuden gela elebidunean

— Gaur, 98an 466 haurretatik, 3, 4 eta 5eko 3 haur daude erdal ereduaren.

Orain dela 23 urte arrazoiak baldin bazituzten euskaraz eskolatzea ez hain errez omartzeko, orain ere badaude arrazoiak, nola ez, egiten duten aukera egiteko.

— Egiaztatua dago euskaraz eskolatzea ere posible dela eta gainera ongi.

— Euskaraz eskolatzea da aposturik onena (euskaraz eskolatuak hainbat erdara ikasteaz gain, euskera ikasten baitute).

— Gaurko egunean badauka pretigio soziala eta naturaltasunez hartua izaten hasten da: erdal adarreko ikasleen guraso batzuk, adibidez, beren umeak, euskarazko taldetan sartuz aukeragai batzuk euskaraz egin ahal izatea eskatu dute inolako problemarik gabe.

Horrelako jarrerak laguntzen dute euskararen normalizazioan ikastetxeko esparruan...

... zeren euskararen normalizazio osoaz eta zabalaz aritzeko... administrazioarekin eta bertze zenbait esparrurekin sartu beharko litzateke, eta hau gaurko nere gaiatik kanpo gelditzen da...